Ч. 286 (13.831). Львів, четвер 25. жовтня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий югославянський уряд.

ПАРИЖ, 23. 10. ПАТ. Аґенція Аваса повідомляє з Білгороду: В год. 12.30 вночі премієр Узунович створив кабінет. Переговори Узуновича з проводниками давних сербських, хорватських і словінських партій не довели ні до чого. Одначе тут підкреслюють, що всетаки в склад кабінету входить один словінець, 4 хорватів і 11 сербів. Мін. Живкович, який обняв теку міністра війни, має за собою піддержку військових кол. Марінкович репрезентує давну партію демократів, які не брали участи в попереднім кабінеті.

Югославянська урядова аґенція повідомляє: Б. премієр Узунович покликав уряд в такому складі: голова ради міністрів Уаунович, мін. закорд. справ Єфтич, мін. війни Живкович, мін. внутр. справ Лазич, мін. публичних робіт Сркульж, мін. скарбу Ґеорґієвич, мін. освіти Шуменкович, мін. лісів і копалень Ульманський, мін. справедливости Максимович, мін. рільництва Кожич, мін. сусп. опіки Новак, мін. промислу і торговлі Деметрович, мін. шляхів Кузманич, мін. без теки Марінкович і Сркич

Німецькі пропозиції для Югославії.

ПАРИЖ, 23. 10. ПАТ. Білгородський кореспондент „Парі Суар" довідується, що в часі побуту ген. Ґерінґа в Білгороді він зробив реґентам і мін. Єфтичові пропозицію німецько-югославянського порозуміння, яке полягає на признанні Югославії південної Каринтії та на признанні піддержки проти Італії за згоду Югославії на потурання німецькій діяльности в середущій Европі. Мін. Єфтич дав на це відмовну, хоча ввічливу відповідь.

Реформа французької конституції.

ПАРИЖ, 23. 10. ПАТ. Рада міністрів устійнить законопроєкт конституції, яку премієр Думерґ зголосить парляментові в дні 6. листопада н. р. і поставить внесок скликати національні збори, які перевели би зміну конституції. Уряд запропонує такі зміни в конституції: 1) Премієр матиме повноту влади, 2) На випадок конфлікту з парляментом може домагатися від президента негайно розвязати парлямент, 3) Тільки уряд матиме право ініціятиви державних видатків, 4) Уряд може продовжити буджет з року на рік, коли парлямент у законнім речинці не прийме нового буджету, 5) До конституції входитиме теж статут урядовців та службовиків. Прем. Думерґ при зголошенні свого внеску буде домагатися заяви довіря.

Підготовляли атентат на короля Карла.

„Ді Штунде", віденський щоденник повідомляє, що в ночі зі суботи на неділю арештовано недалеко Араду двох мужчин під замітом, що підготовляли атентат на короля Карла. Король вертався у неділю рано через Арад з Білгороду до Букарешту. Тому поліція уладила облаву та арештувала теж двох мужчин, які швендялися по залізничім шляху. Поліція запевняє, що арештовані болгарин і хорват, члени терористичної орґанізації, мали показати вбивникам шлях, яким їхатиме король. При арештованих поліція не найшла ніяких документів.

Приготовляються до морської конференції.

ЛЬОНДОН, 23. 10. ПАТ. Сьогодні в год. 10.30 під проводом Мекдональда розпочалися у Форин Офісі приготовні розмови до морської конференції, яка має відбутися в наступному році. Беруть участь делеґації В. Британії й Японії. Перша стріча американської делеґації з японською буде мабуть у середу.

Чи Павеліча і Кватерніка видадуть Франції?

РИМ, 23. 1. ПАТ. Справа евентуальної видачі Павеліча і Кватерніка французькій владі є далі живою темою коментарів місцевих пресових і політичних кол. До Риму не наспіло досі з Парижа домагання видати обох арештованих. У французьких правничих колах переважає думка, що французький уряд може домагатися видачі, спираючись на італійському законі, який передбачає видачу на випадок, коли італійський закон признає вчинок злочином. Італійська поліція мала би право арештувати чужинців на домагання французької поліції. Італійська влада може держати їх найдовше 60 днів. Якщо в тім часі французька влада не зажадає їхньої видачі, випустять їх на волю. Одначе час придержання можуть продовжити на 30 днів. Справу видачі вирішатиме апеляційний суд.

ВІДДОВЖЕННЯ ХЛІБОРОБСТВА.

Новий етап урядової акції. — Користи для малоземельних.

Справа віддовження хліборобства голосна вже від довгого часу. Вона найшла вже свою розвязку в конверзійній акції новоствореного Акцептаційного Банку, одначе ця розвязка показалась неповна. Тому віддовженням хліборобства цікавився польський уряд дальше і в результаті підготовив нові проекти законів, які мають цю справу посунути далеко вперед.

На днях офіціяльна „Ґазета Польска" принесла у формі інтервю з міністром скарбу проф. Завадським авторитетні інформації про зміст нових законів. Хочемо їх тут коротко передати.

Після довгого вступу, в якому оправдує міністр те, що уряд сягнув законом у ділянку приватних кредитових взаємин, проф. Завадський перейшов до зясування нової реформи у тій ділянці.

Передбачені полекші — рівні, залежно від характеру довжника чи вірителя. Закон виразно відріжняє **індивідуального вірителя від кредитової інституції,** наділюючи останню деякими привілеями. Кредитові інституції посередничать поміж масою анонімових вкладчиків і довжниками і якби клієнти зазнавали втрат, то підірвалоб довіря до установи та принеслоб величезні шкоди. Цеж сотні щадничих кас і тисячі кооператив, які збирають скромні сотики міліонових вкладчиків.

Щодо довжника — то нові закони приносять найбільші привілеї для **дрібних хліборобів.** Селянські господарства середніх розмірів теж багато користатимуть із акції віддовження, але вже у вужчих рямцях. Найменші полекші дістануть власники, яким лекше вилізти з довгів, ніж обом першим категоріям.

Полекші є різні. В першу чергу всі довжники зможуть сконвертувати частину приватного задовження на довгоречинцевий кредит. Дотичить це в засаді довгів забезпечених (т. зв. пупілярна забезпека). Кредит будуть признавати в 4 і пів проц. заставних листів, які віритель буде мусіти приймати „аль парі". Користь із цього для обох сторін. Для довжника — платність впродовж 50-ти літ і низьке опроцентування; для вірителя — певний папір, який матиме біржеву вартість замісць претенсії, яку тяжко або й зовсім не можна стягнути.

ся без одної книжки і без одної газети (хіба польські 10-грошівки заповнюють ту прогалину і „вистарчають" нашим інтелігентам). До вимків належать теж ті щасливці, які мають змогу від часу до часу (раз у рік чи на кілька літ) виїхати за кілька тижнів закордон, а на тисячі можна рахувати тих інтелігентів, які ніякої туги за закордоном не відчувають, ніякої потреби відчинити своє маленьке віконце у широкий світ, поширити трохи свої вузенькі погляди. безпосередньою зустрічю з Европою.

Живуть у нас люди самопас і вдоволені з цього. Плекають у своїх чотирьох стінах свої амбіції, які потім у дуже примітивній формі виявляють на офіціяльних зборах і засіданнях установ, накопичують у собі жовч до всього світа та займаються вуличними сплетнями. Найпримітивніші справи, які можна з найбільшою легкістю поладнати при особистій зустрічі на „невтральному", аполітичному, товариському ґрунті, ускладнюються, попадають у кліщі формалістики і місяцями залягають просто тому, що люди — не мають де і як стрінутися. Раз-у-раз можна стрінутись з такими зразками товариських форм, які належать до замерклих епох. Поруч із тим упадком товариської культури йде явище шаленого примітивізму в оцінці поодиноких людей і поодиноких подій. Разом із цим — віра лише у свою особу, яка стає центральною точкою всього світа: бо який інший, як не еґоцентричний світогляд може виробльоватись у людини, яка йде крізь життя самопас, яка не признає впливу на себе свого товариського оточення, не признає взагалі ніякого товариства...

Коли історики й політики нарікають на ті питомі риси української вдачі, які так зловісно затяжіли на всій рідній історії, — коли українські господарські діячі мають теж претенсії до української вдачі, що зупиняє розвиток української економічної сили — то слід теж боротися з тою рисою української вдачі — яскравої головно в нас, в Галичині, — якою є нехіть до товариського життя. Треба боротися за товариську культуру, підставу культури мистецької, громадської і політичної. Покликані для цього установи повинні придумати всі способи, щоби втягати людей до осередків товариського життя, а поодинокі громадяни повинні просто наломлюватися до участи в товариських сходинах, так довго, поки потреба товариських зустрічей не стане їх звичкою. Пропаґанда товариського життя і боротьба зі способом життя осторонь від товариства, це одно з чергових завдань акції оздоровлення українських суспільних відносин

Дивогляди й банкроцтво колективізації.

На цю тему подає в „Газеті Польскій" її московський кореспондент (Отмар) дуже цікаві подробиці. Отже довідуємося, що селянський саботаж проти колективізації совітська влада здушила вже тепер цілковито. Цьогорічний врожай буде відданий державі згідно з пляном майже без ніяких трудношів. Але чи після того закінчилася запекла боротьба села з містом?

БОЛЬШЕВИЦЬКІ УСТУПКИ.

Слід сумніватися. Коли большевики побачили, що самим терором не опанують села, пішли на уступки. Перемиря зі селянством заключено на таких умовинах: 1) дозволено на вільну торгівлю харчами, 2) допущено, щоби в межах колективів істнували індивідуальні, приватні, підручні господарства, яким вільно мати власний городець, одну корову, трохи скота та дробу.

Якщоб ті уступки втримались би надалі, то може якийсь час був би спокій. Але показується, що большевики ледви чи зможуть оставити їх без шкоди для самої ідеї колективізації. !

56 МІЛІОНІВ САМОСТІЙНИХ ГОСПОДАРСТВ.

Совітський уряд переводить тепер другу пятилітку, в якій передбачено, що до кінця 1937 р. не буде вже в Совітах ні одного приватного господарства. Все буде сколективізоване. Під теперішню пору, — після стримання розгону примусової колективізації, є в Совітах 60 відс. сколективізованих, та 40 відс. приватних, індивідуальних господарств. Тих 40 відс. впертих „єдиноличників", це виключно бідні селяни, які ніяк не хочуть йти в колективи. Влада не відважилася забрати їм насильно землю, бо боїться наново розбурхати село. Це вже не „куркулі", цебто багаті селяни, яких при відповідній пропаґанді можна було „розкуркулити", — це біднота; а тої бідноти є около 56 міліонів голов! Ця величезна маса селян-приватників несе на собі величезні податкові тягарі, але проте не дається зломити. „Єдиноличників" („одно ліцо"-одна особа, — так названо окремих господарів приватників — прим. Ред.) оподатковано пересічно на 50 відс. вище, як колективи; вони не користають з державної допомоги, не дістають рільничих машин, штучних погноїв, насіння, ні кредиту. Навпаки, — влада їх переслідує на кожному кроці, намагаючись примусити їх до вступу у колективи. А проте, ті „єдиноличники" живуть назагал краще, як члени колективів і саме ця обставина є наглядним доказом проти колективізації. Тому влада скорше чи пізніше мусить взятися дальше за нищення „єдиноличників", якщо не схоче допустити, щоб істнуючі колективи розвалювалися. так, як це почало діятися кілька років тому. Тодішні колективи мали дуже строгий, соціялістичний лад і були наділі кольоніями невільників, що все запрацьоване мусіли віддавати державі. Ясно, що в таких умовинах нікому не хотілося совісно працювати і большевики, щоби рятувати ідею колективізації, мусіли піти на уступки. Тоді саме повстали вищезгадані індивідуальні господарства членів колективів. Колективники мали нарешті щось свого і процес розпаду колективів тоді стримано. З другого боку, таке істнування приватних господарств в межах колективів має безперечно шкідливий вплив на саму большевицьку ідею колективізації, через те, що приватні господарства кращі, чистіші, культурніші і багатші. Зайво пояснювати, що така практика є просто глумом над ідеєю колективізації і тій ідеї поважно шкодить. Тому слід рахуватися, що большевики й тут візьмуться за репресії.

САМОСТІЙНІ ГОСПОДАРІ-НУЖДАРІ — ЩЕ БАГАТШІ ВІД СКОЛЕКТИВІЗОВАНИХ СЕЛЯН.

Однак покищо колективів вони не рухають, а зате сильніше взялися до „єдиноличників". В останньому часі наложено на них одноразову грошеву данину, яка є двічі більша, як усі державні податки разом. При тій нагоді большевицька влада на місцях дістала довірочне доручення, щоби від тої данини звільняти тих селян, що виявлять схильність перейти в колектив. Чи ця данина заломить „єдиноличників" слід сумніватися. Їм живеться ще й нині куди краще, від колективникам. Такий „єдиноличник" зробився метким купцем, він не має над собою тяжкого апарату колективної управи, промишляє на власне ризико і вміє моментально пристосовуватися до всіх змін на „вільному" ринку. Крім цього заробляє дуже добре кіньми. Кожний майже „єдиноличник" має свого коня і наймається з ним до праці в промислі, при чому заробляє в день нераз до 100 рублів. Це тому, бо фабрика звичайно мусить виконати плян (себто віддати стільки а стільки фабрикату в означеному речинці), а трапляється, що забракне залізничих вагонів для транспорту, або авта попсовані, (що є на денному порядку). Часто можна стрінути „єдиноличників" з кіньми при вирубці лісів, за що платять їм натурою (будівельним матеріялом).

Врешті ще одно, найбільш куріозне: „єдиноличник" працює зі своїм конем на приватних загородах колективників, беручи високі оплати натурою (пуд збіжжа за день), або приймаючи від колективника „відробок"! Совітська преса подає „таксу" такого відробку, а саме: колективник мусить відробити один день на полі „єдиноличника" за кожний віз звезений ним з поля колективника.

МИТАРСТВА СКОЛЕКТИВІЗОВАНИХ СЕЛЯН.

Тому й не диво, що совітська преса бє на трівогу. Виявляється, що під кінець 17-го року істнування Совітів і напередодні закінчення колективізації, на селі починають діятися несамо-

---

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ЖОВТНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 8

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

III. ПЕРШІ ВРАЖІННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЖИТТЯ. ІВАН БОРИСІКЕВИЧ, ЙОГО ВПЛИВ І ЗНАЧІННЯ.

В 60-их рр., до яких сягає моя память, було на Поділлі національне життя вже розбуджене. В домі мого батька були всі руські часописи, що виходили в Галичині, та всі видавництва, що появлялися від 48-ого р. Батько був членом усіх тодішніх організацій, збирав дуже запопадливо датки на всякі народні цілі, вокрема на львівський „Народній Дім", якого членом він був від початку, та на руські бурси; закладав у повіті школи, які тоді стояли під управою консисторії, та ширив просвіту у своїх громадах.

Для себе передплачував батько „Слово", „Страхопуда" з „Золотою Грамотою", „Неділю", видавану Маркилом Попелем, та взагалі всі руські часописи, які тоді виходили, без огляду на політичний напрям. Для громадян виписував популярні брошури, які вже тоді стали появлятись у Львові й Коломиї. Пригадую собі, що в половині 60-их р. у нас на селі книжка не була незвичайною появою. Сільська молодь рвалася за книжками, читала їх дуже радо, а й старі радо слухали, як хто їм читав.

Від 1861 р. почалися вибори до сойму. Їх пильнував батько дуже і не бувало ніколи, щоб котрий з виборців в обидвох громадах віддав голос не на руського кандидата. Мов крізь сон тямлю одні правибори до сойму в громаді Говилів Великий, які відбувалися у нас на попівстві, як усі громадяни під проводом батька віддавали голоси на виборців Гринька Бобяка і Якима Кибу, двох найчільніших господарів села, і лиш кількох латинників, намуштрованих латинським парохом з Хоросткова, голосувало на Якуба Бобовського, засцянкового шляхтича, який очевидно перепав.

Тямлю також акт вибору війта в громаді, що відбувся ще перед виданням громадського закону з 1866 р.

На нашім подвірю зібралася вся громада. На ганок вийшов комісар, що приїхав із староства і запитав: „Кого хочете, щоб був війтом?" На це піднявся однодушний оклик: Петро Свистун! Тоді комісар зняв з дотеперішнього війта, Василя Бабія, бляху, завішену на рамени на грудях і перевісив її на груди Петра Свистуна; цим актом був вибір довершений. Голосів ніхто не числив, отже це був плебісцит, що довершив вибору через аклямацію. Це могло діятися лиш перед виданням закону 1866 р., котрий ввів нову виборчу ординацію, що й досі задержалася.

Почавши від 40-их рр. XIX. стол. був великим приятелем нашої родини Іван Борисікевич і головно його впливам треба приписати, що в нашій родині запанував руський дух. Був він майже ровесником, а в кожнім разі товаришем зі шкіл і взагалі з молодих літ, мого батька; визначна роля, яку він у тих часах відограв у публичному житті, не могла лишитись без впливу на ідеольоґію мого батька, а відтак і цілої нашої родини.

Іван Борисікевич уродився в селі Увисла гусятинського повіту, в найближчім сусідстві Говилова. В Увислі був його батько священиком і там придбав собі власну реальність, яка складалася з около 100 морґів землі та гарного двірка з городом і господарськими будинками. Як заможна людина міг він відступити від звичаю давати сина на богословія і завдяки цьому пішов Іван Борисікевич на права. Була це в тих часах між русинами велика рідкість. Скінчив він права у Львові і саме коли був укінченим правником, припали часи Стадіона та рух 1848 р. Іван Борисікевич перебував тоді у Львові й взяв активну та горячу участь у тім русі, перебув бомбардування Львова в 1848 р., зазнавав напастей від польської гвардії та став відразу і ввесь час на руськім національнім становищі, не даючись заманити ані між полякованих, ані між сторонників „Руського Собора". Був він одним з головних основників „Головної Руської Ради" й ініціятором „Зїзду Руських

вирослa велитенська політична машина, щоб ховати правду й поширювати фальшиві відомості". Без сумніву, що ті агенції мають і свою невиступну вартість.

Поза цими найбільшими концернами-велитнями існує ціла громада менших провінціяльних трестів. Вони видають по кілька, або кільканадцять денників. Кожне найменше містечко має свій місцевий часопис, приміщений звичайно в такому власному будинку, що концерн усієї української преси разом не міг би на такий спромогтись.

І що пишуть такі часописи? Поза короткими телеграфічними звістками з усіх галузей і з цілого світа, подають докладніше все, що в їх місті діється. Там пишуть не тільки про те, де такий „містер", чи така „місіс" виїхала, в якому домі приймали гостей, хто оженився, а хто помер, — але й це що нпр. делегат Рідної Школи промовляв, або буде промовляти про українське шкільництво в такій то салі. А в нашій провінціональній пресі важко дошукатися місцевих новин. За ними треба шукати у львівських часописах.

Може трохи злобно — Антон Сінклер „обвинувачує великі, на купецький лад ведені, видавництва, за велику провину: вони застосовують методи американської стандаризації масової продукції до писаного слова". „Видавець часопису — каже — це сьогодні так, як начальник відділу велитенської фабрики. Він мусить мати у правильних відступах часу точно стільки і стільки матеріялу, щоб заповнити вільне місце поміж оголошеннями про мило, цигарети чи авта. Він потребує точно стільки і стільки принади, щоби заманити публику у свою лапку анонсів. Якщо він переконається, що якийсь рід принади добре виконує свою службу, він замовляє ще більше того роду і пропонує ціни, проти яких не може встоятися ніяка жінка".

Одначе було би кривдою для американської преси думати, що вся вона тільки гонить за дешевою сензацією. Є преса й того роду, як нпр. „Christian Science Monitor", що подає тільки те, що етичне, добре, велике, що ублагороднює людину, що не вносить ворожнечі між людей і народи й намагається вирівнювати чи бодай злагіднювати ріжниці походження, раси, мови, а навіть віри.

Поза трестами виходять ще й окремо деякі денники, які з огляду на своє поширення дорівнюють трестам. До цих належить нпр. „New York Times". Про розмір часопису свідчить нпр. така обставина, що його адміністраційний і редакційний персонал має понад 3.000 осіб. У вікнах велетенського редакційного хмародеру, положеного при найживішій площі в Ню Йорку (Times Square) розставлені передруковані великим друком новини зперед 5-ти літ, або образки тодішнього Ню Йорку, на яких найславніша Fifth Ave („Пята алея") чи Бродвей побуджують до сміху своїм виглядом, схожим на теперішній наш Кулинків. Вечором знов пересуваються безустанно до пізної ночі на найвищому ґзимсі редакційного будинку світляні відомости з останньої хвилини, щораз то нові та громадять у віддаленій віддалі юрбу цікавої та нетерпеливої публики.

Не буде прогріхом признатися, що розмірно мала почитність української преси на землях у Польщі, це наслідок не самого матеріяльного стану українців. Є це теж наслідок нижчого пересічного культурного рівня української народньої маси, від маси інших народів, наслідком невеликої скількости міст та українського свідомого елементу в них, а неменше — й наслідком того, що в нас ще невиплекана часописна культура. А не дозволяє нашому братові триматися особливіших звичаїв — читати часопис задурно. Коли це зміниться, тоді преса стане так, що не буде потребувати соромливо виправдуватися, що вона нігози не мала на оці матеріяльних користей". Бо буде загально відомо, що преса може нести й кое зиски.

Лев Ясінчук.

„Добре, але що я на цьому зароблю?"...

СПРАВА ЧИСТКИ В ББ.

На зїзді головної ради шлеської санації, яка зоветься там „Нар[о]дово-християнське Обєднання Праці", голова ББ полк. Славек виголосив промову на тему нинішніх характеристичних відносин у Польщі і в ББ.

У першій частині своєї промови критикував спадщину польських політичних партій, які навчили людей мати претенсії до кожночасного партійного уряду тому, що ці партії підчас виборів тільки й те робили, що обіцювали своїм виборцям всякі блага. Вони стали „централями обіцянок". Тут він бачить причину, чому „той самий купець, ремісник чи рільник за ворожого займаницького правління давав собі якось раду", тепер кричить лише за підтримкою уряду.

Полк. Славек виступає проти методи таких обіцянок, які по суті є лише демаґоґією і радить „лучитися у спільному зусиллі для реалізації місцевих потреб, спираючись на власну працю і власні засоби. Це буде напевне краще, ніж шукати складних рецепт на „спасення Польщі", — тим більше, що вони родяться в головах людей, які найменше розуміють дійсність і мають найменші кваліфікації для їх розвязки".

„Застосування у праці (громадянства) партійних метод, що полягають на підтримуванні і протеґуванні людей, передусім приналежних до організації, може вести до викривлення самої ідеї. Забагато є людей, які хотіли би за свою працю дістати якусь заплату у формі ордеру, посади, посольського мандату чи концесції. І завсіди біля тих, які стають до праці, бо сама ціль для них спонукою, будемо стрічати інший сорт діячів, таких, які додатково запитуватимуть більше-менше так: „Добре, але що я за це дістану?"

„Можна помилитися, приймаючи якогось чоловіка до організації. Це ще не опоганює. Однак коли потім поступки того чоловіка будуть затаювані, стаємо співвинуватцями його провин чи зовсім кримінальних злочинів. Тому з цілою рішучістю зазначую, що для втримання нашого морального авторитету мусимо викидати таких людей зі свого гурта. Якщо до організації продістається надто багато таких одиниць, кінчається її вплив, її значіння, її додатня роля".

Полк. Славек вважає, що „замість послугуватися плянами, які мали би стати наганячем членів до організації, треба краще виховувати. Поручає перейти від фраз, доктрин і демаґоґії до „розвязування реальних журб..."

*

Як бачимо, то катовицька промова полк. Славека порушує ту саму болячку нинішнього польського прилюдного санаційного життя, яку у Кракові вперше голосно заторкнув полк. Пристор. У міжчасі минуло вже кілька місяців. Видно, що справа все ще настільки актуальна, що треба було ще раз про неї говорити. Зрештою, не треба аж такого авторитетного ствердження, що „чистка" у ББ ще не переведена: ось нпр. недавно передрукували ми з „Курера Львовского" запит, чи та чистка обхопить пана Міхала Бачинського з „Народнього Дому" і чому його парляментарні санаційні зверхники не прослідили досі бодай тих речей, які виявили судові розправи.

Ендецька „Газета Варшавска" з 23. ц. м. інтерпретує промову полк. Славека в той спосіб, що це він звертався під адресою внутрішньої опозиції санаційного табору. Його слова мали для тої позиції більш-менше таке значіння „не обіцюйте забагато, бо не зможете дотримати! Не домагайтеся програм, бо це річ небезпечна! Хочете моральної чистки? Добре, це можемо зробити"...

Так чи інакше, видно навіть ендеки сподіються, що чистка в ББ, якій досі підлягли лише дві чи три особи, — буде переведена. З цікавістю прочитаємо реєстр „вичищених" і з приємністю приймемо до відома не слова, але фактичний стан, що впис до ББ не є ґлейтом до карієри...

З польської преси.

„Бюлетин П.-У.", „Новий Час" і „Луги".

Останнє (42) число варшавського „Бюлетину Польсько-Українського" (з 21. ц. м.) приносить обширну передову статтю п. з. „Луги" як експеримент польської конструктивної політики на Червоній Русі". Майже ціла стаття присвячена історії „Лугу", при чому подано там короткий нарис взагалі українського передвоєнного фізичного виховання, заманіфестованого здвигом 28. червня 1914. р. Потім читаємо там про останні перипетії „Лугу", завершені недавнім відкриттям власного городу. Як виходить зі статті, саме цей останній Луговий опис спонукав редакцію часопису до поміщення тої статті і висловлення на кінці власних рефлексій. Ті рефлексії такі:

„Виринає питання: якщо свобода розвитку, яку дістали „Луги", в нічому не пошкодила державі та корисно причинилася до нормалізації польсько-українських відносин на одному відтинку, то чи не слід би зробити це також на інших відтинках? Чи не слід би нпр. послухати голосу поважних українських одиниць, які твердять, що реактивування українського скавтінґу — „Пласту" — на засадах широкої автономії, з залишенням української мови в цілому житті організації і ненарушення ідейного її змісту, лише з піддачею контролі, щоби той зміст не вдаряв в інтереси держави, що така віднова „Пласту" причинилася би сильно до санації відносин серед молоді. Адже таксамо розвязання „Пласту", хоч би навіть формально правильне, безперечно причинилося до погіршення тих відносин, до збільшення рядів О. У. Н., до відкриття доступу для шкіл для нелеґальної конспірації, яка захоплює тепер фантазію і молодечо-дитячий темперамент, що не має ніякого вентилю. І чи не слід булоб піти ще дальше і дійти на підставі доброї науки з політики супроти „Лугів" до висновку щодо загальної польсько-української політики: залишити широкі можливости розвитку всім українським конструктивним силам, які мають дані на те, щоби витворювати культурні, господарські і суспільні вартости, які в сумі будуть чейже власністю громадян Польщі і цілої держави..."

Але „Новий Час" підійшов до тої статті дуже оригінально. Реферуючи ту статтю, пропустив зовсім наведений суттєвий її висновок. Зате повиривав деякі речення і слова (випускаючи звідти теж, що було вигідно) і зробив із них бомбу ...проти „Лугів"! У кількох місцях додавав у скобках іронічні уваги і закінчив побідним реченням: „Ось так дивляться на справу „Лугів" по польській стороні". Те сакраментальне ствердження вистарчило, щоби той примітивний і накручений реферат з „Б. П.-У." удостоївся стати — передовою статтею в „Нов. Часі".

Тимчасом з наведеного у нас цитату виходить, що дивляться по польській стороні на „Луги" цілком правильно і добре. Зате фальшиво і погано дивляться на „Луги" по українській стороні скрізь там, де цей погляд іде крізь — традиційні радикальні окуляри. Досить радикалові почути слово „Луг", сказане в якійнебудь льоґічній комбінації, щоби зараз не почати лаятись на „Луги". Притока й у даному випадку була справді мала. Але вона достаточна: бо чейже головним редактором „Нового Часу" став віднедавна офіціяльний діяльний член радикальної партії...

—o—

Українка з Китаю в переїзді через Нюйорк.

НЮ ЙОРК, 3-го жовтня. (Вл. кор.) Відома українському громадянству в Галичині із своїх дописів з Китаю п-а Софія Яблонська, що від літ перебуває в Китаю та звиджує сусідні краї, є тепер у дорозі до Парижа, а опісля до Галичини. С. Яблонська незвичайно рухлива, мабуть чи не перша галичанка, що пустилася в широкий світ власними силами. Вона перебула часи визвольної війни на Великій Україні, пізніше вернулась назад до дому свого батька, українського катол. священика в Ораві, повіту Стрий, а відтак виїхала в Париж. Там почала працювати з одним фільмовим підприємством і виїхала до Кохінхіни, відтак поселилася на довший час в Юнанфу, в південній частині Китаю. Жила також на острові Гаїті. Вона має велику колекцію світлин на фільмі, які сама збирає, приготовляючись до обїздки з викладами.

За весь час свого побуту в Азії, не мала нагоди ані разу почути українську мову. Не зважаючи на те, говорить рідною мовою дуже чисто й цікавиться живо громадянським життям.

До Ню Йорку приїхала через Австралію Сан Франціско—Венкувер—Квебек і Монтреаль у Канаді. Тут загостила до українсько-католицького пароха о. П. Поплатишина. Дуже врадувалася, що могла почути рідне слово, але не має часу на довший побут в Америці, бо з кінцем тижня виїздить в Европу.

Дальша полекша (теж для всіх) — це можливість сплатити за 3 роки довг вище 500 зол. вартісними паперами, які довжник зможе діставати по упривілеєному (отже нижчому) курсі.

Решта полекш силою закону дотичить дрібних і середньо-великих хліборобів. Вони зможуть собі розложити сплату довжного капіталу (приватного довгу) на літ 14, при чому проценти будуть обнижені до 3 проц. Дрібні власники користатимуть теж із боніфікати в разі, коли перед речинцем заплатять свій довг готівкою.

Також у відношенні до короткоречинцевого **зорганізованого кредиту** (інституцій) полекші для обох вище згаданих категорій ідуть дуже далеко. Для кредитових інституцій як вірителів уводить новий закон **примус** договорів безумовний супроти дрібних хліборобів, а супроти середняків тоді, коли задовження не переходить 75 проц. Відсотки тут будуть обнижені до 4 і пів проц. В заміну за уступки кредитових інституцій держава поширює гарантії і боніфікати, передбачені в дотеперішніх приписах, що вимагає відповідних жертв з державної скарбниці.

Поза полекшами на основі закону — можливі теж полекші, які признаватимуть т. зв. „поземчі уряди", редукуючи навіть висоту довгу. Буде це можливе в трьох випадках, які є болячками села: **1) при лихварських довгах, 2) при довгах, які повстали з родинного поділу, 3) при довгах з титулу решти ціни купна.**

Щодо довгоречинцевого зорганізованого кредиту, то ніяких суттєвих змін не міститиме в собі закон із 20. грудня 1932, а тільки невеличкі організаційні поправки.

Уряд також для себе як вірителя впроваджує обовязок причинитись безпосередньо до акції віддовження хліборобства. Цей обовязок він виконає відписуючи довги довжникам Держ. Рільного Банку і Обор. Фонду Рільної Реформи в сумі 450 міл. золотих.

Разом з усіми полекшами проектовані є розпорядки, які **усунуть зловживання довжників.** Вестимуть боротьбу з фікційними записами, обмежуть права подружних чи родинних гіпотек. Коли виявиться, що довжник незаконно збагатився завдяки полекшам, які йому дали нові закони, то ці полекші можна буде відкликати.

Міністр Завадський зазначив, що проектована акція не задовольнить мабуть ні одної ні другої сторони. Бо довжники мали надію, що їм взагалі закон скреслить старі довги, а вірителі — загіпнотизовані номінальною цифрою претенсії — будуть думати, що є пошкодовані. Міністр також не робить собі ілюзії, що внаслідок цієї акції віддовження щезнуть всі труднощі. Проте нові закони дадуть можливість хліборобам бодай змагатись з цими труднощами. Значіння реформи є велике.

Намічену акцію вважає проф. Завадський остаточною. Вдруге вертатись до такої операції — означалоб нарушувати кредитові підстави. Коли буде закінчена акція віддовження мусить залишитись вільне поле для ділання господарського автоматизму, мусить знову прийти до згідности фактичного стану з правним станом.

Коли заповіджені закони стануть правосильні, то наша особливо народня преса **повинна їх якнайширше спопуляризувати.** Український хлібороб небагато скористав з акції ... цепційного Банку. Полекші, що їх ... ві закони, призначені в першу чергу, як ... чено вище, для малоземельних хліборобів ... ставою оцінки є величина власної землі ... ма боротьба з лихварством через ... позиченої суми має для нашого села ... значіння.

В. Н-вич.

КОЖНА УКРАЇНСЬКА УСТАНОВА: читальня, кооператива, кружок „Р. Ш.", Сокіл чи Луг — повинна заабонувати для своїх членів „Діло". Видаток, зложений на передплату „Діла", оплатиться кожному товариству сторицею.

Організація американської преси.

Преса у Злучених Державах Америки це дійсно дохідне підприємство. В 1930 році було 1900*) щоденників, що виходили в англійській мові. Їх друкували денно в 40 міліонах примірників. Це така скількість, що на продукцію паперу для неї треба знищити великий ліс. Сі смереки й ялиці, що їх віттям гралися вітри може століттями, що їх верхи стягали громовицю з хмар, що служили захистом для пташок і додавали краси американській природі, — сьогодні стали поживою ненаситної ротаційної машини. Ніжний шелест чатинок змінився на шарудіння газетного паперу.

Якщо взяти на увагу 21 міліонів родинних домів на области Злучених Держав, то вийде, що кожна американська родина має кожного дня малощо не два щоденники. Цю обставину можна ствердити коли не циферно, то звичайним оком. Хто тільки рано їде до роботи трамваєм, або залізницею, несе в руках оберемок ранішніх часописів, зараз їх розгортає й переглядає. В пятій годині пополудне кінчиться денна робота в Америці. Хмари всякого роду трудових людей вертаються домів, засобившись уже у вечірній часопис. Чи це буде банкир, урядовець, купець, панна від машини, кравчиха чи фабричний робітник — кожне з них несе домів під пахою добру паку задрукованого паперу, себто часопис. У Ню Йорку забирають впорядчики вагонів підземної чи надземної залізниці цілими стиртами полишені у вагонах часописи. В самому Ню Йорку вивозять смітярі денно по 20 тон викинених часописів, яких ніхто не забирає, щоб читати. Бо навіть ті, що не мають нужденного мешкання тільки домують по парках, купують для себе часопис. Тому то доходи з продажі газет принесли в 1932 р. 400 міліонів долярів а оплата за оголошення досягла міліярда долярів. Деякі американські багачі починали свою карієру від вуличної продажі часописів.

Очевидна річ, що при такому велитенському поширенні преси, видавництва мусять організуватися щораз тісніше на промисловий лад, і це в Америці майже рівнозначне з творенням трестів. Пятьсот найбільших американських щоденників, яких наклад сягав 40 прц. загальної продукції всіх газетних друкарень, було з початком 1932 р. в руках 57 трестів і концернів.

Найбагатший пресовий концерн в Америці це концерн пресового короля Рандольфа Герста (Hearst). Він є власником 27 щоденників і 11 тижневиків, які виходять у 30 містах Злучених Держав. Один з тижневиків того концерну „The American Weekly" має неправдоподібний наклад: 4 міліонів чисел. Преса Герста націоналістична, ворожа Европі та її справам і форсує доктрину Монро. Всі часописи Герста редаговані так, що боронять засади крайнього централізму. Їх обслугує один начальний публіцист при помочі одної інформаційної аґенції.

З Герстом найповажніше конкурує інший трест, званий під назвою **Scrips-Howard Syndicate.** Ця спілка послуговується відмінними засобами. Вона залишає поодиноким видавництвам велику свободу. Засадою компанії є притягнути читача з найменше заможних верств: робітника, дрібного фармера, промисловця (чи як тут називають техніка). Ідейний напрямок газет того тресту не такий шовіністичний. Концерн Говарда ширить гасла лібералізму, міжнародньої солідарности й толеранції. До цього концерну належить найкраще зорґанізована телеграфічна аґенція світа, Юнайтед Прес, що обслуговує в 15 мовах часописи на цілій земній кулі. У самих Злучених Державах користає з послуг Юнайтед Прес яких 1000 часописів. А знов велитенська телеграфічна аґенція Асошіейтед Прес ще важніша установа від самого часопису. Один незалежний американський часопис написав раз про неї, що

*) 1929 р. було 2.388 щоденників, 7.211 книжкових журналів, 12.529 тижневиків.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 25. ЖОВТНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 7

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

Віддавалися попівські доньки правильно лиш за питомців духовної семинарії. Дуже рідким випадком було, що попадянка виходила за світського і це вже уважали мезаліянсом. Автім світських женихів русинів з університетською освітою було дуже мало. На ціле Поділля не було тоді ані одного русина адвоката, ані лікаря. Між вищими урядовцями бували часом у Тернополі також деякі з роду русини, але це вже звичайно старі люди. Отже попадянка не мала виходити за кого із світських, хіба за якого нижчого урядовця, або народнього вчителя, що вже уважали невідповідною партією.

Ще рідші були випадки, що попадянка виходила за поляка. Хоч товариські відносини з поляками були ще тоді зовсім можливі, руські родини не входили з ними в тісніші родинні звязки. В кожнім поляку сиділа давня панська бута, в кожнім русині бачив він таки недавнього підданого панщизняка. Ніде не було чувати, щоб котра русинка вийшла добре на подружжу з поляком та могла остоятися при своїй народности і вірі.

Попівські сини йшли також переважно на питомців; хіба тільки ті, що не могли покінчити ґімназійних шкіл та зложити матуру, йшли на нижчих урядовців, напр. на почту, до податкового уряду, або на канцелярійних урядовців при суді, або на народніх учителів. Правилом було богословія. Лише у пізніших роках почали деякі виломлюватися з під цього правила і йти також на права або фільософію, менше на медицину, а ще менше на техніку.

Селянські сини, що кінчили середні школи, йшли майже без виїмків на богословія, бо було ідеалом для селянина, що довів сина до високих шкіл, бачити його священиком. Взагалі на селі уважали ін. заняття менше вартними і шанованими. Коли я, скінчивши середні школи, пішов на права, не подобалося це дуже говилівським селянам і деякі з них жалували перед моїми родичами, чому я „не вчився так добре", як мій старший брат, який пішов у своїм часі на теольоґію і був уже тоді священиком.

Дух у нашій хаті був руський. У давніших часах говорили родичі між собою, як взагалі в попівських родинах, по польськи, та опісля, в часах, які я затямив, говорили по українськи. Одначе з нами, дітьми, говорили всі лиш по українськи, так, що в дитячих роках я зовсім по польськи не вмів. Та як лиш у хату увійшов поляк, тоді говорили не тільки з ним по польськи, а що більше, ставала тоді загальна розговірна мова польською. Така вже була наша сервілістична руська натура і це переховалося в нас до останніх часів. Взагаліж товариська польська мова в попівських домах цвила звичайно більше серед жіноцтва. Це належало до ліпшого тону. Мужчини говорили між собою все по українськи, а з жіноцтвом у відносинах більш церемонних також по українськи; зате у відносинах більш фаміліярних часто по польськи. Питомці, що заїздили в попівські родини, привозили з собою рідну мову й пісню. Та як котрий з них став у хаті трохи більш домашнім, то починав часто з домашнім жіноцтвом польську конверсацію, яка опісля переходила звичаєво в молоді попівські подружжя. Так було в роках 60-их; опісля стало це змінятися на ліпше. Признати треба, що молоді священики, що вийшли з селянства, берегли краще національного характеру своїх родин і домів, ніж ті, що вийшли зпоміж попів. Зате попівські сини звичайно краще вміли держати своє достоїнство супроти шляхти, польського духовенства і взагалі супроти поляків, ніж сини хлопські. Та правила під цим оглядом ставити годі. І в однім і в другім напрямі були численні виїмки.

Пожиття товариського між попівськими родинами і родинами шляхтичів-колляторів у нас на Поділлі не було. Може тому, що тут були переважно лятіфундії, власність великих маґнатів, графів, як Сімінські-Левіцькі, Баворовські, Ґолуховські і т. д., значить: були це самі маґнатські родини, які не входили в товариські звязки навіть з дрібнішою шляхтою, не то з попами. Таксамо не було пожиття з латинським духовенством, що супроти руських попів ставило себе завжди на вищому становищі та правильно управляло душехватство. Це саме виключало всякі дружніші відносини.

(Далі буде.)

Полекші для хліборобів.

ВАРШАВА, 23. 10. ПАТ. Рада Міністрів приняла чотири декрети про полекші для хліборобів. На днях їх текст буде оголошений у „Деннику Законів" і тоді основно їх обговоримо на сторінках „Діла". Покищо подаємо тільки кілька зумок у звязку зі вступною статтею.

ПОДІЛ ГОСПОДАРСТВ НА ТРИ ГРУПИ.

Перший декрет згадує, що хліборобським довгом є довги власників господарств, арендарів та ужитковців. До хліборобського господарства зачисляє декрет не тільки рільне, але також лісні, городові, насінні, годівельні, молочні та рибні господарства. Коли-ж хлібороби ведуть крім господарки промислові заклади і варстати, тоді декрет зачисляє їх теж до хліборобського господарства. Хліборобські господарства поділено на три групи на основі простору землі. І так до першої групи А зачислено всі господарства простором 50 гектарів; до другої групи Б господарства від 50 до 500 гектарів і до третьої групи В всі господарства простором понад 500 гектарів.

ХТО ОЗНАЧУВАТИМЕ ХЛІБОРОБСЬКІ ДОВГИ І ВЕЛИЧИНУ ГОСПОДАРСТВ?

Роземний уряд рішає про те: 1) до якої групи слід зачислити сільське господарство; 2) чи довг є хліборобським; 3) коли довг повстав і 4) хто взяв гроші. З полекші при сплаті довгу користають не тільки хлібороби-довжники, але також їхні ручителі.

СПЛАТА ДОВГУ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ.

Декрет постановляє, що до трьох років від дня обовязуючої сили декрету хлібороби-довжники можуть сплачувати свій довг понад 500 зол. (не менше 500 зол.!) цінними паперами. Міністер скарбу з міністром хліборобства рішать, якими саме цінними паперами можна буде сплачувати довг.

Цінними паперами можна буде сплачувати не тільки капітал довгу, але також відсотки, провізію, кошта та інші побічні чинитьби, належні за весь час аж до 1. листопада 1934 р. Зате декрет управильнює тільки сплату довгів, які повстали до 1. липня 1932 р.

Цінними паперами не можна сплатити 1) відшкодування та 2) довгів, які — на думку роземних урядів — хлібороби-довжники можуть сплатити готівкою.

КОНВЕРЗІЯ ДОВГІВ.

Далі декрет передбачує, що хліборобські довги, записані у груптових книгах на нерухомостях, можна до трьох років без згоди вірителів замінити на довгоречинцевий кредит. Відсотки обнижується при такій зміні гіпотечних довгів на $4^1/_2$ річно, а довги можна сплачувати 55 років та ще до того заставними листами.

СПЛАТА ДОВГУ І ЗНИЖКА ВІДСОТКІВ МАЛОЗЕМЕЛЬНИХ ДОВЖНИКІВ.

Декрет постановляє, що довги хліборобів, які мають господарства простором до 50 гектарів і до 500 гектарів, розкладається без ніяких заходів довжника на 28 піврічних, рівних сплат, а відсотки таким хліборобам-довжникам обнижується на 3 прц.

Довг сплачується 1. квітня і 1. жовтня кожного року. Перша сплата так розложеного довгу припадає на 1. квітня 1935 р.

Закон розкладає на такі догідні сплати навіть ті довги, яких сплату присудили суди та роземні уряди. Крім капіталу розкладається на сплати також відсотки, кошти і провізію. Коли довжник заплатить скорше сплати довгу, їх ще дещо обнизиться.

Вичислені полекші може роземний уряд скасувати, коли прийде до переконання, що довжник їх не потребує і без шкоди для свого господарства може свій довг сплатити без таких полекш. Те саме діється також тоді, коли довг повстав із відшкодування або довжник нищить своє господарство. В таких випадках роземний уряд може рішити про негайну заплату цілого довгу і підвищити відсотки до $4^1/_2$ прц.

ЗАГАЯННЯ ДВОХ ЧЕРГОВИХ СПЛАТ.

Коли довжник, якого господарство сягає до 50 гектарів, не заплатить двох чергових сплат, тоді цілий довг мусить заплатити негайно в цілости. Те саме діється з тими хліборобами-довжниками, яких господарство простором від 50 до 500 гектарів є задовжене понад 75 прц.

СПЛАТА ДОВГІВ ВЕЛИКИХ ВЛАСНИКІВ.

Довги землевласників з господарством понад 500 гектарів роземний уряд може розложити на догідні сплати на 14 років, а відсотки, почавши від квітня 1935 р., може знизити найнижче до 3 прц., найвище до $4^1/_2$ прц.

ПЕРЕГОВОРИ З ВІРИТЕЛЯМИ.

Декрет передбачує теж угодове поладнування сплати довгів для надмірно задовжених довжників і тих, які перестали сплачувати не тільки довги, але також податки і т. д. Довжникам, які не можуть взагалі сплачувати довгу, можна буде продати господарство. Далі для довжників державних банків передбачує декрет, що створить окремий фонд для віддовження в квоті 100 міл. зол. Вкінці буде теж змінений закон з 1933 р., на основі якого веде свою діяльність Акцептаційний Банк.

Національну свідомість ширить українська книжка і преса, тому жертвуйте датки на купно книжок для наших братів на заході.

Памяти о. прал. Еманутла Бігарія.

• 14. XII 1854. — † 4. ЖОВТНЯ 1934.

В 273. числі „Діла" з дня 12. жовтня н. р. подали ми коротеньку згадку про смерть визначного українського діяча в Пряшеві на Словаччині, бл. п. о. прадата Еманутла Бігарія. Нині можемо доповнити ту замітку (головно за ужгородським „Українським Словом") цікавішими й повнішими даними з життя і праці цього небуденного Покійника. — Ред.

Бл. п. Еманутл Бігарі народився 14. грудня 1854 р. в Белжі. Середні школи покінчив із відзначенням в Ужгороді і Пряшеві, теольогічні студії в будапештенськім університеті. В 1878 р. одержав духовні свячення і розпочав душпастирську працю як адміністратор у Великій Поляні. Звідтіля перейшов 1896 р. до Пчолине, а 1911 р. став парохом Бардієва. Там розпочинає широку душпастирську діяльність, закінчуючи її будовою величавого Божого Храму. З Бардієва покликує Його еп. о. Нярадий в 1923 р. як спіритуала духовної семинарії до Пряшева, де стає небаром каноніком гр.-кат. консисторії, а в 1931 р. пралатом.

Стріча Покійного з цим апостольським мужем поглиблює в нім священичі чесноти й повертає Його в цілости, вже на склоні життя, свому рідному народові. Перед Його очима отвирається новий світ, утаєний дотепер чужою школою і вихованням. Та з цим світом зачинається Його тернистий, але заразом правильний національний шлях, по якім послідовно йде й не сходить з нього до самого гробу. Він з болем серця дивиться, як заініційований ним і під держаний матеріяльно еп. о. Д. Нярадим тижневик „Русское Слово", для поглиблення релігійного світогляду й національно-культурного уздоровлення нашого народу на Словаччині, небавком по відході з Епархії крижевацького владики починає ширити національно-політичні єресі. Хотячи свому народові дати здоровий душевний корм та охоронити Його від національно-культурної деправації, Покійний зі своїми молодшими однодумцями основує філію „Просвіти" в Пряшеві й окремою відозвою завзиває населення „чуже шанувати, а своє любити"...

Цей Його високо-ідейний і патріотичний крок викликує у переважаючій більшості змадяризованого духовенства рішучий спротив, що зчасом переходить у безоглядний моральний терор супроти Покійного і Його однодумців. Небіжчика стараються дискредитувати не лиш в очах молоденьких богословів і кандидатів учительського звання, але публично і в очах гр.-кат. вірних. Священики народовецького напрямку й деякі учителі пряшівських церковних шкіл, перенняті страхом за власні екзистенції, усуваються від культурно-освітньої праці в „Просвіті" й повертають на свої попередні позиції або для людської облуди мусять ширити раз національне русофільство, то знову національний регіоналізм. У філії лишається лиш незначний гурток членів під проводом незломного Покійника, що із захопленням молодого ентузіяста працює до останньої хвилини свого трудолюбивого життя.

Дня 7. серпня ц. р. стаємо наочними свідками Його надлюдської працьовитости й патріотичної саможертви. Несповна два місяці перед смертю він, 80-літній старець (чуєш, наша молоде?), приймає на Загальних Зборах філії „Просвіти" в Пряшеві знову її головство, щоб своєю особою творити для ворожих ударів громозвід, а для слабих духом охорону.

Покійний зазнав в останніх роках свого життя немало важких моральних ударів від винародовлених співробітників Христової Вини-

---

Православне богослуження

польською мовою!

„Відомосьці Україньске" повідомляють, що 11. листопада ц. р. в річницю незалежности православне військове духовенство у Варшаві відправить богослуження польською мовою. Це було би перше православне богослуження польською мовою.

Про вагу й ролю захоронок.

Від Ред.: Про вагу й ролю українських захоронок писали ми ширше в передовій статті „Діла", ч. 275, п. н. **„Одна занедбана ділянка в нашій праці"**. На цю тему находимо невеличку статейку в найновішому числі „Українського Бескиду" (ч. 40), яку дозволяємо собі навести в цілости з уваги на її практичний підхід до справи.

Хто мав нагоду — читаємо там — ближче приглянутись релігійно-культурній і людинолюбній праці СС. Служебниць і СС. св. Йосифа, той певно горяче бажає, щоб у кожній нашій громаді повстав дім цих трудолюбних черниць. Де основано їхні доми, там село за кілька літ змінюється — підноситься там високо рівень релігійности і національної свідомости.

Сестри-черниці засновують захоронки, ведуть церковні хори, удержують лад у церкві, обслуговують хорих, учать старших дівчат ручних робіт, ведуть також і зорганізовані школи (в Перемишлі 6-кл. вселюдну школу, в Бориславі школу шиття і крою). Особливо веденням захоронок (детячих садків) віддають вони нашим селам неоцінену прислугу, бо опікуються дітворою в передшкільнім віці і виховують її.

Вимоги цих черниць скромні: удержуються вони зарібком і добровільними жертвами. Йде тільки про те, щоб громада дала їм пристановище — дім з городом і кілька моргів поля як підставу істнування, а решту сестри самі собі роздобудуть. Дім повинен бути обширний, щоб не тільки був мешканням для сестер, але щоб мав також більшу кімнату на захоронку.

Багато наших сіл має десятки і сотки моргів громадського пасовиська або поля. Чейже можна виділити з того кілька моргів на теку шляхотну ціль, як громадська захоронка. Тай дім тепер не тяжко збудувати, бо дерево дешеве. В однім селі цього літа при добрій волі громадян за час одного місяця станув великий дім для громадських установ: громадська рада подарувала площу, люди зложили около 1.200 зол., в означенім дні ціле село поїхало по дерево, опісля ремісники безплатно дім збудували. Таким способом можна і дім для служебниць виставити. „Громада великий чоловік!"

Кожна громада повинна собі поставити богоугодне завдання дати пристановище сестрам Служебницям або св. Йосифа.

НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ
сплати своїх зобовязань супроти „Діла" на пізніше, тільки вирівняйте негайно ваш довг і ширіть „Діло" в крузі своїх знайомих!

Перед судом Гавптмана.

НЮ ЙОРК, 23. 10. ПАТ. У Трентоні (стейт Ню Джерзі) відбулася конференція між оборонцем Гавптмана а ген. прокуратором і предсідником суду, який буде вести розправу проти Гавптмана. Устійнено, що Гавптман стане перед судом 2 січня в год. 11. Оборонець обвинуваченого домагався 6-тижневої проволоки, одначе прокуратор спротивився цьому, заявляючи, що матеріял зібраний проти Гавптмана є зовсім достаточний. На думку прокуратора годі припустити, щоби в справу ухоплення дитини Лінберга були вмішані ще інші особи.

аі та проте не відчував до них ненависти, а переносив усе з правдивою християнською терпеливістю, з національним вирозумінням і — що найцікавіше — з мовчанкою, бо не хотів неетичними промахами своїх противників осквернювати високоцінений священичий стан, якому зповідав велике післанництво в національно-культурнім відродженні нашого народу. Це була постать людини, що своїми християнськими чеснотами, високими громадянськими й людськими прикметами стояла понад своїми противниками й понад своїм окруженням.

Читаючи ці сумні рядки, не забудьмо пригадати сучасникам і переказати нащадкам, що на західних окраїнах українських земель, у місті Бардієві, спочили тлінні останки не лиш великого священика, але й великого нашого громадянина, бл. п. о. **прелата Емануїла Бігарія.**

В. Й. П.

Велике спортове свято в Перемишлі.

Свято-ювилей у перемиській державній гімназії з нагоди 25-ліття „Сянової Чайки“

При державній гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі істнує від жовтня 1909 р. спортовий кружок молоді під назвою „Сянова Чайка“, що його зорганізував молодий тоді учитель руханки п. Е. Любович. Був це на терені міста Перемишля перший спортовий гурток та один з перших у Галичині. Розвій цього гуртка і його діяльність займають в історії українського спорту чільне місце. Нині виявляє гурток повну живучість і тенденцію до дальшого розвою, чого переконуючим доказом є спортове свято, яке члени „Сянової Чайки“ влаштували у днях 13. і 14. жовтня ц. р. з нагоди її 25-ліття.

Свято складалося з трьох частин. Частина 1. свята відбулася дня 13. X. пополудні на військовім стадіоні, де влаштовано **легкоатлетичні змагання** старших членів гуртка з такою програмою: 1) олімпійська дефіляда змагунів, 2) привіт змагунам, 3) біг 100 м., 4) стусан кулею, 5) скок увисочінь, 6) мет диском, 7) біг на 800 м., 8) скок удалечінь, 9) мет ратищем, 10) біг 4 × 100 (штафета). Змагуни виказали, не зважаючи на непогоду й вітер, велику справність у виступах, при чому осяги їх дорівнали в деяких точках осягам краєвих українських змагунів, а в скоці увисочінь навіть перевищили. Висліди змагань такі: біг на 100 м. 12.1, мет диском 32.10 м., мет ратищем 38.98 м., стусан кулею 10.10 м., скок увисочінь 1.63 м. (уч. кл. VII Шехович), скок удалечінь 5 м., біг на 800 м. 2.28, штафета 1 мін. злучені класи VIIа і VIIIб.

Суддювала комісія учнів та вчителів фахівців, що про висліди сповіщала мегафоном глядачам, які заняли трибуни.

Друга частина свята відбулася в неділю 14. X. рано. Учні зійшлися до шкільної залі на богослуження, яке відправив у намірені б. і теперішніх членів „Сянової Чайки“ о. катехит гімназії; під кінець відспівав хор многоліття основникові „С. Ч.“, який нині вже на емеритурі. По богослуженні зійшла молодь до великої гімнастичної салі, де відбувся **вокально-руханковий порядок** членів „Сянової Чайки“ при співучасти інших учнів (-ниць) заведення. Програма поранку була богата, ріжноманітна й добірна, а саме: 1) „Огляд історії „Сянової Чайки“ за 25 літ“ — реферат професора; 2) міш. хор відспівав дві веселі композиції а) Д. Котка: „Чумарочка“, б) Ол. Кошиця „Чепчик“; 3) три ритмічні вправи учениць до народніх пісень — при смичковій орхестрі учнів; 4) вправи на поручах старших учнів; 5) руханкові вправи учнів кл. I. і II; 6) „Пятизмаг феакійців у честь Одисея“ — виїмок з 8. пісні Гомерової Одисеї в перекладі П. Байди-Ніщинського, рецитація учня кл. VII; 7) вежі на коні молодших учнів; 8) збірні вежі старших учнів; 9) муж. хор відспівав (з гарним баритоновим сольом учня кл. VIII) призабуту вже, але з Перемишлем звязану пісню „Де срібнолентий Сян пливе“, композицію с. М. Копка до слів першого директора гімназії Гр. Цеглинського, отже обох перемишляків; 10) показові вправи шпадами; 11) класичні мраморні статуї; 12) закінчення, яке виголосив директор заведення. На свято це прибув перший голова „Сянової Чайки“ з 1909 р., тоді учень кл. VII, тепер лікар у Камінці Стр., д-р Андрій Кокодинський, якому молодь зробила сердечну овацію. Основника, проф. Е. Любовича, на жаль, не було.

Пополудні цього дня в год. 17. повторила молодь цей свій вокально-руханковий виступ перед родичами і запрошеними гістьми. Родичів явилася надзвичайно велика скількість, так що годі навіть було всіх у руханковій салі помістити. Свідчить це, що й старше громадянство цікавиться спортовим рухом і радо спішить на цього роду імпрези. А робить це тим радше, що мужеська гімназія ... двох літ виробила собі в місті опінію, що всі її прилюдні концерти й імпрези є модерно організовані, дуже дбайливо підготовані і до тонкостей викінчені, як це признав перемиський „Український Бескид“. Навіть декорація салі й запрошення мають усе свій оригінальний вигляд. І так напр. саля на це свято „Сян. Чайки“ була удекорована в цілости лиш у спортовому стилі, що було для всіх неабиякою несподіванкою. Крім батьків були запрошені гості зі старшого громадянства, а також директори інших тут. середніх шкіл, учителі руханки та представники спортових гуртків молоді інших перемиських гімназій. Програму виконали учні в цілости з повним успіхом серед широкого одушевлення глядачів. Усі точки давали приємну насолоду, але до найкращих точок слід зачислити: а) виступ дівчат ... в народніх строях при співі народніх пісень у супроводі орхестри та при світлі рефлектора робили чарівне ... кове враження, б) емоціональні вправи на поручах старших учнів і в) показові вправи старших учнів ... у повнім виряді, що було в Перемишлі новиною.

Одначе вершком свята була промова директора гімназії, виголошена на закінчення до молоді на тему, як треба розуміти старе гелленське гасло „Ен гігіеі соматі — гігіес псіхе“, тобто „В здоровому тілі — здорова душа“ та роздача нагород і почесних дипльомів ... змагунів за осяги у легкій атлетиці. І так від основника „С. Ч.“ вручено клясі VII, що здобула найбільше точок у змаганнях, чашу ім. проф. Любовича; штафеті, що здобула перше місце, дістала від голови „Кружка Родичів“ металеву фігуру маратонського бігуна на мармор[і]; від директора гімназії дістав загальний переможець у змаганнях (був ним теперішній голова „Сянової Чайки“ уч. кл. VII Шехович Лев) бронзову фігуру олімп. переможця з лавровою галузкою, а старенька ... О. Літинська, що є вже прабабунею і в гімназії ... ків, вручила ученицям членицям „Сян. Чайки“, металеву фігуру Діяни на мармор[і] за вправи. За інші осяги дістали змагуни почесні дипльоми.

До вправ і в перервах приграла шкільна смичкова орхестра. Свято залишило у присутніх незабутнє враження, а вже молодь пережила його справді повною душею.

Гість.

З виборчого фронту.

ТУРКА.

Дня 12. 10. ц. р. відбулася в Турці довірочна нарада відпоручників 37 громад турчанського повіту в справі розписаних виборів до сільських рад. Зборам проводив голова Повітового Народнього Комітету д-р Кондрат. Реферували: пос. Д. Великанович і д-р Бабій. У дискусії промовляли о. Криса з Ісаїв, о. І. Конюшко з Розлуча, Д. Марців зі Соколик та інші. Зацікавлення виборами в Турчанщині мінімальне, бо нема надії на конкретні успіхи, чого доказом факт, що у всіх селах (з виїмкою трьох) є лиш одна компромісова листа.

ЧОРТКІВЩИНА.

Зараз по розписанні громадських виборів зачалася в Чортківщині підготовча праця. Дня 8. жовтня ц. р. відбулися в Чорткові скликані повітовим проводом УНДО збори відпоручників майже всіх громад повіту, якими проводив о. Михайло Фіголь. Сенатор д-р Горбачевський представив значіння і вагу теперішніх виборів до громадських рад, а м-р Мартюк пояснив зібраним у популярний спосіб постанови виборчого реґуляміну. Зібрані вислухали з великим зацікавленням обох рефератів і звернулися до скликуючих збори із зазивом перевести організацію і втягнути до виборчої акції всіх активніших українських громадян без огляду на партійну чи групову приналежність. Збори приняли резолюцію із зазивом до всіх громадських діячів у повіті, щоб якнайскорше подбали про заснування виборчих комітетів по громадах, які мають вести виборчу акцію в тіснім контакті з Повітовим Комітетом. Того самого дня уконституувався Український Повітовий Комітет, що розділив між своїх членів працю на місцях, приймаючи за основу організації місцевости, що мають становити осідки новоутворених громадських волостей. У найближчому часі виїхали члени Комітету на села, щоб поінформувати українське громадянство про постанови реґуляміну та інші звязані з виборами справи, а також зібрати інформації щодо стану справи на місцях.

ДОЛИНА.

Виборча нарада делеґатів долинського району відбулася в Долині дня 13. жовтня. На нараду прибули з околичних сіл самі селяни. Вражала повна відсутність духовенства з сіл (був тільки о. Чорнеґа з Долини), яке чомусь від кількох літ не приїздкає до Долини на політичні чи громадські наради. (В Болехівщині і Рожнітівщині духовенство піклується громадським життям, тут видно занепад).

Нарада мала дуже поважний характер, при чому присутні селяни виявили в дискусії багато зацікавлення справою. Реферат про наше політичне положення з навязанням до теперішніх виборів виголосив пос. Великанович, реферат про виборчий реґулямін виголосив д-р Дерещ. Оба референти давали пояснення на запити. Того самого дня інтервеніював пос. Великанович у місцевого старости в справі здержання натиску поліції і ріжних офіційних чинників на наших людей щодо складання кандидатських лист.

БУЧАЧЧИНА.

На зазив політичного проводу в Бучачі явився там дня 14. жовтня сенатор д-р Горбачевський на конференцію відпоручників громад скликаних д-ром Гриневим, який зреферував постанови виборчого реґуляміну. Сенатор д-р Горбачевський поінформував присутніх про тактичні засоби при цих виборах, звертаючи особливу увагу на конечність відповідної організації. По оживленій дискусії, в якій забирали голос д-р Гринів, д-р Слюзар, о. д-р Пеліх та інші, порішено заснувати безпроволочно Повітовий Виборчий Комітет на судові повіти Бучач і Золотий Потік та звернутись до діячів у Монастириччині, щоб заснували якнайскорше Комітет у Монастириськах, який повинен розвинути передвиборчу акцію в окрузі тамошнього суду.

САМБІР.

Старанням Повітового Народнього Комітету відбулася в Самборі дня 15. жовтня ц. р. нарада в справі громадських виборів. На нараду, яку отворив голова ПНК м-р Іван Ґут-Кульчицький, явилося понад 100 виборців-делеґатів 37 сіл повіту. Новий самоуправний закон і виборчий реґулямін вичерпуючо зреферував посол д-р Біляк, який при кінці своєї 2 і півгодинної промови візвав учасників до масової й організованої участи у громадських виборах. Після реферату вивязалась жива дискусія, як доказ великого зацікавлення виборами в повіті та великої складности й неясности виборчого реґуляміну. При кінці наради на внесення о. Макари висловлено Українській Парляментарній Репрезентації, зокрема ж пос. д-рові Білякові, повне довіря.

ЛЮТОВИСЬКА.

Дня 18. м. м. відбулася довірочна нарада в Лютовиськах (судов. повіт) у салі читальні „Просвіти“. Збори отворив голова Повітового Комітету м-р Малиновський. Реферував пос. Гринь Тершаковець. Повіт поділено на підставі волостей і вибрано голови волосних комітетів, які мають у своїх районах перевести технічну підготовку при помочі виборчих громадських комітетів. Цілою виборчою акцією керує Повітовий Народній Комітет у Лютовиськах.

РУДКИ.

Дня 9. жовтня ц. р. відбулися подібні збори в Рудках. Збори отворив скликуючий о. Онишкевич. Зборами проводив о. дек. Галушка, реферував пос. Тершаковець.

—o—

Новий уряд у Португалії.

ЛИСБОНА, 23. 10. ПАТ. До нового уряду Салязара не ввійшли дотеперішні міністри внутрішніх і військових справ, хліборобства та скарбу. Прем. Салязар обняв керму міністерством скарбу. Міністром закордонних справ став Чеpo Дамаз; полк. Пасо Суаа міністром військових справ, а полк. Лінгарес де Ліма міністром внутрішніх справ.

Ґембеш їде до Відня та Риму.

ВІДЕНЬ, 23. 10. ПАТ. Нині в год. 6.20 приїхав тут премієр Ґембеш в повороті з Варшави. В год. 8.25 премієр Ґембеш відїхав до Будапешту. В мадярських колах здогадуються, що задуманий виїзд премієра до Риму відбудеться на другий тиждень. Передтим прем. Ґембеш приїде на два дні до Відня.

Напад бандитів на поїзд.

СЕВЛЬ, 23. 10. ПАТ. Китайські бандити напали на залізничому шляху Татунґу—Шіюаг—Шію на поїзд та ограбили всіх подорожніх. 6-ох залізничних сторожів убили, 9-ох пасажирів забрали зі собою.

Втікають до Румунії.

БУКАРЕШТ, 23. 10. ПАТ. Часописи повідомляють, що французька та югославянська поліція за спілку з румунською співпрацює, щоби устійнити, чи правдиві є вістки, що деякі югославянські революціонери старалися втікти до Румунії.

—o—

Тяжко засимілювати.

МЕХІКО, 23. 10. ПАТ. Іміґраційна рада приготовляє реформу іміґраційного законодавства для Мехіка. Передбачена заборона еміґрації з держав середущої та східної Европи, м. ін. з Польщі. Комісія виправдує проєкт тим, що емігрантів із тих країв тяжко засимілювати

—o—

Заборонили продавати зброю.

МЕХІКО, 23. 10. ПАТ. Міністр військових справ оголосив розпорядок, який забороняє продавати зброю в кількох провінціях. Це має вненеможливити мехіканським католикам збройно запротестувати проти віросповідної політики уряду.

—o—

Кожний може вбити безкарно.

СОФІЯ, 23. 10. ПАТ. Уряд оголосив постанову, яка ставляє поза законом 6-ох членів македонської революційної орґанізації. Її провідника Михайлова шукають далі. На основі того розпорядку кожний горожанин може безкарно вбити революціонерів, поставлених поза законом

—o—

Засудили на смерть.

МАДРИД, 23. 10. ПАТ. Военний трибунал в Овієдо засудив на смерть 4 революціонерів, а трибунал у Леоні двох революціонерів. У ґірничій окрузі Сама влада викрила склад зброї, 1.000 крісів і багато скорострілів.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Як повідомляє еспанський щоденник „Епока" в часі домової війни в Астурії полягло 2.500 людей.

— Звільнено провідника давної партії словінських католиків, б. премієра Корошеца, що був інтернований на острові Гвар.

— Ґанді сказав, що рішився оконечно зректися проводу конґресу й не брати участи в його нарадах.

— Зачувати, що до Риги приїде комісар закордонних справ Літвінов.

—o—

НОВИНКИ

— **ЗНИЖКА ЦІН НАШИХ ВИДАНЬ.** „Щоби уможливити закупно наших видань якнайширшим колам громадянства, рішились ми, з нагоди місяця пропаганди за українською книжкою, обнизити яко мога їх дотеперішні ціни. На іншому місці подаемо наш новий цінник і поручаемо його ласкавій увазі наших читачів.

— **Василь Гресяк,** веде далі свою кравецьку робітню, при вул. Сикстуській ч. 23. у подвір'ї III. сходи I. пов. 323 10-?

— **Виясненні Управи Укр. Нац. Музею.** У цьому виясненні поміщеному у вчорашньому числі „Діла" треба спростувати друкарську помилку суми „180.000 зол. залізного капіталу, який Кураторія Нац. Музею вложила в розбудову для збірок" треба справити на 18.000 зол.

— **Нова міська управа у Львові.** В понеділок вечором відбулося у Львові перше засідання нової міської ради. Після повитальної промови през. Дрояновського радний д-р Бжеський зреферував справу числа віцепрезидентів міста та винінування членів управи. Рада устійнила число віцепрезидентів на трьох і ухвалила такі платні: президент міста 1.251 зол., віцепрезиденти по 933 зол. Крім того встановлено 8 членів з винагородою по 25 зол. за участь в кожному засіданні.

— **Перед виборами президента м. Львова.** На основі рішення львівського воєводи през. Дрояновський скликав на суботу 27. жовтня ц. р. на год. 6-ту вечором міську раду з метою вибору управи м. Львова, себто президента, трьох віцепрезидентів і 8-ох лавників.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішньому тягненні Держ. Кляс. Льотерії впали виграні на такі числа: 100.000 зол. на ч. 167868. 50.000 зол. на ч. 134138. 5.000 зол. на ч. 146865 113306. 2.000 зол. на ч. 98874 146350 82633. 1.000 зол. на ч. 62481 125191. 500 зол. на ч. 18615 60782 76130 138374 144868 102176 139351. 400 зол. на ч. 79188 4583 42932 106752 118704 150962. 200 зол. на ч. 3986 33981 98600 104668 118704 127282 138474 155094 176444 37388 51268 80640 87506 92391 98163 114424 130967 132021 137669 140499 140778 149914 151611 175334.

— **Моторові ваґони замісць поспішних потягів.** Міністерство шляхів задумує заступити всі поспішні денні потяги моторовими ваґонами. Звязана з тим інвестиційна акція буде зреалізована впродовж 3—4 літ. У Хшанові будують уже 16 моторових ваґонів. Осінню 1935 р. мають урухомити моторові ваґони на лініях Варшава-Гдиня, Варшава-Познань, Варшава-Краків і Варшава-Лодзь. З Варшави до Кракова будуть їхати 3 і пів години замісць 5 і пів години. Щоби заступити всі поспішні денні потяги моторовими ваґонами, треба вибудувати коло 80 таких возів.

— **Людові доми у Брідщині.** В Пиликоровах, Суході і Болдурах відбулися в останньому часі посвячення нових людових домів. Незабаром відкриють знову кілька домів так що у брідському повіті буде цього року 17 людових домів.

— **Молоко тільки у фляшках** будуть продавати від 15. листопада у Варшаві на основі розпорядку міністерства суспільної опіки та городського староства.

— **Пошесть червінки** не вигасла ще в Делятинщині, де вмирає що день по кілька осіб. Школи ще не відкриті, а суди не покликують засуджених до відсиджування кар.

— **Глядають за спільниками бандитів.** У звязку з убивством кс. Садовського в Зимній Воді поліція ствердила, що вбиті в стодолі у Малковичах були в змові з кільканацяти особами в городецькому повіті. На тій основі арештовано м. і. власника стодоли Мартиняка в Малковичах.

— **Засудили комуніста.** Перед львівським судом присяжних відбулася розправа проти двох фризієрських помічників Менделя Вальда і Макса Цінобра за комуністичну аґітацію. Вальда увільнено, Цінобра засуджено на півтретя року вязниці.

— **Львівська хроніка.** 13-літна донька аптикаря Гольдштайна, Емілія, учениця II. кл. гімн. ім. Стшалковської, пропала без вісти. В листі подала за причину вчителя математики, що дав їй несправедливо злу ноту. — При вул. Гетманській ч. 8. вискочила з II. пов. 22-літня Валерія Стецівна, учениця торговельної школи і тяжко потовкшись, померла в шпиталі. — Арештовано Стефана Єштафу, що подавав себе за студента політехніки і крав плащі з викладових саль.

— **Мотоциклева катастрофа** склалася на шосі біля Винник. Шосою їхав мотоцикль з двома особами. Коли минали одну фіру, сполошився кінь і впав на мотоцикль, наслідком чого оба мотоциклісти поспадали на землю і тяжко потовклися. Один із них розбив собі голову і зімлів. Обох відставлено до львівського шпиталю. Одночасно один кінь поломив собі ноги.

— **Вязні-фальшівники грошей.** Золочівський суд розглядав справу золочівських вязнів, які відсиджували кару в золочівському замку й рівночасно там фальшували гроші. Засудили: Ст. Коморовського на 8 літ, Ол. Ризунова на 6 і пів року, Ст. Вільчинського на 6 літ тюрми з позбавленням громадянських прав через 8 літ. Бувших вязничних сторожів Миколу Мазепу, Йосифа Потоцького, Каз. Диля та Фр. Бая і вязнів Дм. Федорчука й Вол. Волинця суд увільнив.

— **Згоріла дитина.** В Липівцях пов. Сянік Ксеня Кирило пасла худобу і розпалила в полі вогонь, при якім лишила свою 5-літню дитину. Коли мати віддалилася від вогню, дитина приступила необережно до вогню, наслідком чого запалилася на ній одіж. Налякана дитина почала тікати, але в противному напрямі ніж відійшла мати. Вкінці впала і вмерла, обгорівши на цілому тілі.

— **Краєва хроніка.** В Липниці пов. Рава Руська 34-літній Йосиф Лопух заскочив Михайла Кульпу з Потилича, як пас худобу в його рові. В часі сварки Лопух ударив Кульпу так сильно колом по голові, що той згинув на місці. — В Березові злодії підкопалися крізь стіну до складу шкір Якова Шерца і вкрали товар загальної вартости 3 тисячі зол. — В Мякіши пов. Ярослав Іван Костемба пострілив через необережність свою 17-літну сестру Стефанію, яка незабаром померла.

— **З Польщі.** В Кракові розпочалася судова розправа проти Влад. Будзіша, бувш. секретаря університетських клінік, за спроневірення 40 тисяч зол. — Під Краковом кинулася під потяг 31-літна Апольонія Міхалік, якій колеса відрізали обі ноги.

— **Ріжні вістки.** Департамент справедливости повідомив пресу, що славного ґанґстера Фльойдта, означеного як публичний ворог ч. 1. після вбивства Ділінґера, ранено смертельно біля Іст Ліверпуль у стейті Огайо в часі сутички з поліцією. — Після смерти Поанкаре цілий ряд франц. міст назве всякі площі та вулиці його іменем. — Еспанський уряд обрахував, що боротьба з повстанням коштувала його всього 200.000 зол., у цьому не рахували кошти зруйнованих домів і знищеного майна приватних осіб. — Катеринослав, що його большевики перехрестили на Дніпропетровськ, має тепер 400.000 осіб; у 1913 р. було там 165 тис. мешканців. — Відомий фільмовий артист Джекі Куґан скінчив 20 літ; за рік дістане він

як п'ятьмолітній майно на міліон дол., яке призбирав за весь час своєї фільмової праці. — Бриджевий турнір між американцями й англійцями доходить до кінця; англійці весь час мають перевагу. — У півн. частині Каліфорнії відчули досить сильний землетрус; шість осіб убитих, сотні людей без даху.

— **„Нана“ на основі повісти Еміля Золі.** Вже в найближчих днях появиться на екранах кін „Коперник“ і „Марусенька“ фільма-архитвір на основі повісти Еміля Золі „Нана“. Ролю Нани відтворює жінка світової краси Анна Стен, славна радянська артистка, відома з фільм „Жовтий пашпорт“ і „Брати Карамазови“. Фільма з огляду на зміст для молоді заборонена.

Відозви й комунікати.

ДОПОМОЖІМ МОЛОДІ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ В КОЛОМИЇ!

Громадянки і Громадяни!

Державна гімназія з українською мовою навчання в Коломиї стоїть перед загрозою вилатного зменшення числа учеників. На 210 учеників є 156 синів рільників, зарібників і дрібних ремісників. До 20. листопада мусять всі зложити шкільні оплати. Найменше сотка дітей потребує негайної помочи. Щоб хоч частинно прийти в поміч бідній молоді, звертаємося до всього свідомого громадянства й установ, головно з повітів: Коломия, Городенка, Косів, Надвірна і Снятин, з горячим проханням: жертвувати на повищу ціль хто що зможе. Зокрема просимо наші громади, читальні, кооперативи, кружки „Сіл. Господаря“, банки, Союзи Українок, касинові й інші установи, щоб масовими, хоч дрібними датками поспішили з негайною допомогою бідній молоді. Вп. духовенство, учительство, купецтво, свідоме селянство і міщанство і всю світську інтелігенцію головно зі згаданих повітів прохаємо не лиш від себе жертвувати, але головно допильнувати на місцях, щоб кожна установа в дотичній громаді вислала якийсь даток.

Всякі жертви прохаємо висилати на адресу Банку „Покутський Союз“ в Коломиї, вул. Костюшка ч. 25. ч. вкл. кн. 720/801.

Прохаємо теж вже відтепер підготовляти здібну молодь до коломийської гімназії, щоб збільшити її фреквенцію.

Два рази дає, хто зараз дає!

Громада по нитці: бідному сорочка.

За всяку поміч в імені молоді згори щиро дякуємо.

Коломия, в жовтні 1934.

За Старшину Батьківського Кружка:

Зеновія Левицька, секретарка. **Михайло Білик,** голова.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

О. ГІПОЛИТ САС ПОГОРЕЦЬКИЙ,

совітник-ювилят і парох Велдіжа, пов. Долина, після довгої і тяжкої недуги, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, упокоївся в Бозі в 75. р. життя, а в 50 р. священства, в Стрию 16. жовтня 1934. р.

З покійником сходить в могилу ревний і трудящий священик та чайний член свого народу, який не жалів ніколи свого труду ні кошту, аби послужити чи помогти добрій справі.

Завдяки його довголітнім трудам, здвигнено величаву церкву в селі Бродках к. Львова — де був 30 літ парохом.

Коли в 1920. р. перенісся на нову парохію до Велдіжа к. Долини, то й там з молодечим запалом взявся до праці.

Власними і повабираними фондами помалював та украсив Покійник парохіяльну церкву, а горністю села Велдіжа є величавий „Дім Просвіти“, який здвигнено виключно старанням Покійника.

Похорони відбулися в Стрию 19. п. м. при великій участи Всч. Духовества, Родини, Знайомих і Вірних на місце вічного спочинку. — В. й. П.!

Дописи.

ДУБЕНЩИНА.

Припинили діяльність ще одної кооперативи. Розпорядком дубенського старости з дня 29-го м. м. припинено діяльність ще одної української господарсько-споживчої кооперативи на Дубенщині мабуть 37-ої з черги, в с. Ярославичах. Ця кооператива є одною з перших на Волині, бо істнує вже кілька літ. Староство вимагає попереднього затвердження пляну помешкання і уряджения крамниці кож і звиклих, крім давніше вплачених до старости на по... зол. ще 46 зол. на виїзд комісії для огляду. А до того часу наказало припинити всяку торговлю в кооперативі.

ТУРКА.

Оснування християнського польсько-українського Союзу. В неділю 14. X. відбулася в Турці нарада польської й української інтелігенції в салі польського „Сокола“, скликана відомим організатором християнських польсько-українських Союзів А. Станьковичем з Дрогобича. На нараду прибуло 7 урядовців української національности і 17 поляків. По дискусії, в якій брали участь знаної марки учитель М. Лісний, В. Босочанський, В. Пудьнарович і їм подібні, вибрали комітет, який має занятись введенням згаданого Союзу в життя.

БЕРЕЖАНЩИНА.

Посвячення православної церкви в бережанському повіті. В кольонії Далекий Кут, бережанського повіту, посвятили 14. жовтня, на Покрови, нову православну церкву. Село Далекий Кут заселене українськими кольоністами з Кременеччини, що закупили там землю в рр. 1925—1927. Вони дали кілька моргів землі для священика та церкви. Церкву посвятив благочинний для Галичини архимандрит Фільотей зі Львова в асисті прав. пароха з Галича Новицького та місцевого ієромонаха Йосафата. Проповідь виголосив о. Новицький та архимандрит Фільотей. На свято посвячення тої церкви були також люди з сусідніх сіл очевидно з цікавости.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

„БОЖА НАУКА“ катехизм християнсько-католицької віри на основі біблії для вселюдних шкіл, одобрений греко-католицьким епископатом. Львів, 1934 Накладом греко-катол. архиєпарх. фонду у Львові. Стор. 180. Форм. 8-о. Ціна 1 зол. У катехизмі багато ілюстрацій. Є там при кінці й наука церковно-славянського письма.

ЖУРНАЛИ.

„ДАЖБОГ“, література - мистецтво. Виходить 15-ого кожного місяця. Ч. 8. за жовтень 1934. Зміст: Гори говорять. Б. І. Антонович: Елегія про спіткні двері. Вас. Ткачук: Сині чічки. Рост. Єндик: Поет чеснотливости. Б. Кравців: Пісня пісень. В. Лесевський: Андрієнко М. Андрієнко: Лист з Парижа. В. Лясовський: Прощаю Париж. Мистецька хроніка.

„ЖІНОЧА ДОЛЯ“, часопис для українського жіноцтва. Коломия, 15. жовтня 1934 р. Ч. 20. Р. X.

„ТЕХНІЧНІ ВІСТИ“, орган Українського Технічного Товариства. Львів, 1. вересня 1934. Ч. 4—5. Р. X.

„БЮЛЕТЕНЬ“ братства українців-католиків Канади. Йорктон, Саск, жовтень 1934. Ч. 10. Р. II.

„СВІТЛО Й ТІНЬ“, щомісячник. Журнал українського фотографічного Т-ва. Львів, жовтень 1934. Ч. ...

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“ З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.